

สรุปสาระสำคัญการจัดทำความตกลงการค้าบริการอาเซียน

ความเป็นมา

- อาเซียนได้จัดทำกรอบความตกลงว่าด้วยบริการของอาเซียน (ASEAN Framework Agreement on Services: AFAS) มาตั้งแต่ปี ๒๕๓๘ เป็นกรอบความตกลงฯ สำหรับการส่งเสริมความร่วมมือด้านการค้าบริการให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพ และเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันภายในและภายนอกภูมิภาค ขจัดอุปสรรคที่มีต่อการค้าบริการระหว่างประเทศสมาชิก และเปิดตลาดบริการให้มีความครอบคลุมที่กว้าง และลึกกว่าที่แต่ละประเทศสมาชิกผูกพันไว้ภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Services: GATS) ขององค์การการค้าโลก โดยมีการจัดทำข้อผูกพันเปิดตลาดบริการภายใต้ AFAS เป็นชุดๆ

- ในการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน (AEM) ครั้งที่ ๔๔ เมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๕๕ ที่ประชุมได้เห็นชอบร่วมกันให้มีการทบทวนและยกระดับ AFAS เป็นความตกลงการค้าบริการอาเซียน (ASEAN Trade in Services Agreement: ATISA) เช่นเดียวกับที่อาเซียนได้มีการปรับปรุงความตกลงด้านสินค้า และความตกลงด้านการลงทุน โดยยกระดับเป็นความตกลงการค้าสินค้าอาเซียน (ASEAN Trade in Goods Agreement: ATIGA) และความตกลงการลงทุนอาเซียน (ASEAN Comprehensive Investment Agreement: ACIA) ประกอบกับแผนงาน AEC Blueprint 2025 ในเรื่องการค้าบริการ ได้กำหนดให้พิจารณาทางเลือกสำหรับการเปิดตลาดบริการเพิ่มเติม ที่ประชุม AEM ครั้งที่ ๔๘ เมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๕๙ จึงได้มีมติให้หารือความเป็นไปได้ในการจัดทำ ATISA ในรูปแบบ Negative List Approach ซึ่งจะมีการระบุสาขาบริการและมาตรการที่ไม่สอดคล้องกับพันธกรณี

- ประเทศสมาชิกอาเซียนสามารถหาข้อสรุปการจัดทำ ATISA ซึ่งประกอบด้วยภาคผนวกว่าด้วยบริการด้านการเงิน ภาคผนวกว่าด้วยบริการด้านโทรคมนาคม และภาคผนวกว่าด้วยบริการสนับสนุนการขนส่งทางอากาศ ในการประชุม CCS ครั้งที่ ๙๑ เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๑ ณ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

สาระสำคัญ

- ความตกลงการค้าบริการอาเซียน (ATISA) ประกอบด้วย ๖ ส่วน และ ๓ ภาคผนวก สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ส่วนที่ ๑ บทบัญญัติทั่วไป ประกอบด้วย ๑) วัตถุประสงค์ของความตกลงฯ เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและขยายโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจ เพิ่มการค้าและการลงทุนและลดอุปสรรคต่อการค้าและการลงทุนในด้านบริการ และสร้างสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่คาดการณ์ได้ ๒) ขอบเขตความตกลงฯ จะใช้กับมาตรการของกลุ่มประเทศสมาชิกที่มีผลต่อการค้าบริการ แต่จะไม่ใช้กับการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐ การขนส่งในน่านน้ำภายในประเทศ การอุดหนุนและเงินอุดหนุน และสิทธิการบิน เป็นต้น ๓) การระบุดังความสัมพันธ์ของความตกลงนี้กับความตกลงการลงทุนอาเซียนและความตกลงว่าด้วยการเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดาของอาเซียน ๔) คำนิยามต่างๆ ที่มีการใช้ภายใต้ความตกลงฯ

ส่วนที่ ๒ พันธกรณีและหลักเกณฑ์หลัก ประกอบด้วยหลักการและเงื่อนไขที่ประเทศสมาชิกต้องปฏิบัติในเรื่อง ๑) การปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง ๒) การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ ๓) การเข้าสู่ตลาด ๔) การกำหนดเงื่อนไขในการจัดตั้งหน่วยธุรกิจในประเทศในการให้บริการข้ามพรมแดน ๕) การกำหนดสัญชาติของผู้บริหารระดับสูงและคณะกรรมการผู้บริหาร โดยหากประเทศสมาชิกมีเงื่อนไขเหล่านี้ ต้องระบุไว้ในข้อสงวน

ส่วนที่ ๓ ข้อสงวน ประกอบด้วย ๑) การจัดทำรายการมาตรการที่ไม่สอดคล้องกับพันธกรณีในเรื่องการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ การเข้าสู่ตลาด การกำหนดเงื่อนไขในการจัดตั้งหน่วยธุรกิจในประเทศในการให้บริการข้ามพรมแดน และการกำหนดสัญชาติของผู้บริหารระดับสูงและคณะกรรมการผู้บริหาร โดยสามารถระบุใน ๒ ภาคผนวก คือ ภาคผนวก ๑ ระบุมาตรการที่มีอยู่ในปัจจุบัน และภาคผนวก ๒ ระบุรายการมาตรการที่มีอยู่ในปัจจุบันหรือยังไม่มีในปัจจุบัน แต่ต้องการสงวนไว้สำหรับการบริหารจัดการนโยบายของประเทศในอนาคต ๒) การเปลี่ยนผ่านจากการจัดทำข้อผูกพันภายใต้ AFAS สู่อการ

จัดทำภาคผนวกรายการมาตรการที่ไม่สอดคล้องกับพันธกรณี โดยกำหนดให้ประเทศสมาชิกมีระยะเวลาในการจัดทำภายใน ๕ ปี หลังจากที่มีความตกลงฯ มีผลใช้บังคับ และมีระยะเวลา ๒ ปี เพื่อเปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิกสามารถปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในการจัดทำภาคผนวกฯ และมีระยะเวลา ๗ ปี ให้ข้อผูกพันภายใต้ AFAS มีผลควบคู่ไปกับการมีผลใช้บังคับของภาคผนวกฯ ภายใต้ ATISA เพื่อป้องกันการตีความข้อผูกพันที่อาจขัดแย้งกัน โดยให้ยึดถือข้อผูกพันภายใต้ AFAS เป็นหลัก ทั้งนี้ มีความยืดหยุ่นให้กับประเทศสมาชิกที่เป็นประเทศพัฒนาน้อยที่สุด และเวียดนาม ในการมีระยะเวลาการเปลี่ยนผ่านที่นานกว่าประเทศสมาชิกอาเซียน ๖ ประเทศที่เหลือ

ส่วนที่ ๔ การกำกับดูแล พันธกรณี และกฎระเบียบ ส่งเสริมความโปร่งใสด้านกฎระเบียบการค้าบริการ โดยให้มีการเผยแพร่มาตรการที่เกี่ยวข้องแก่สาธารณะ การกำหนดจุดติดต่อเพื่ออำนวยความสะดวกการติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศสมาชิกที่เกี่ยวข้องกับเรื่องต่างๆ ภายใต้ความตกลงฯ ทั้งนี้ ประเทศสมาชิกยังคงสามารถออกมาตรการที่ไม่เลือกปฏิบัติ หากเป็นไปเพื่อความจำเป็นในการคุ้มครองศีลธรรมของประชาชน หรือรักษาความสงบเรียบร้อยสาธารณะ หรือเพื่อคุ้มครองชีวิตหรือสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ หรือพืช หรือเพื่อปกป้องผลประโยชน์ด้านความมั่นคง เป็นต้น

ส่วนที่ ๕ การอำนวยความสะดวกและความร่วมมือ เพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมของวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อมและขนาดย่อยในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ และการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน เป็นต้น

ส่วนที่ ๖ บทบัญญัติสุดท้าย ประกอบด้วย การกำหนดกลไกด้านสถาบันในการกำกับดูแลการดำเนินการตามความตกลง การทบทวนความตกลง การแก้ไขความตกลง การระงับข้อพิพาท และการมีผลใช้บังคับของความตกลง เป็นต้น

ภาคผนวกว่าด้วยบริการด้านการเงิน ประกอบด้วยหลักการต่างๆ สำหรับบริการด้านการเงิน เช่น ความโปร่งใสด้านระเบียบข้อบังคับในบริการด้านการเงิน ระบบการชำระเงิน มาตรการปกป้องเพื่อรักษาเสถียรภาพทางการเงิน การให้บริการด้านการเงินข้ามพรมแดน การระงับข้อพิพาท การโอนข้อมูลและการประมวลผลข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ให้บริการด้านการเงิน ทั้งนี้ ประเทศภาคียังคงมีสิทธิในการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิความเป็นอยู่ส่วนบุคคล และการดำเนินการตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับภายในประเทศของตน เป็นต้น

ภาคผนวกว่าด้วยบริการด้านโทรคมนาคม ประกอบด้วยหลักการต่างๆ สำหรับบริการด้านโทรคมนาคม อาทิ การเข้าถึงและใช้โครงข่ายโทรคมนาคม การให้บริการคงสิทธิเลขหมายโทรศัพท์ การเชื่อมต่อโครงข่ายโทรคมนาคม การให้บริการและการกำหนดราคาสำหรับการให้บริการวงจรเช่า การให้เข้าพื้นที่เพื่อติดตั้งอุปกรณ์ การให้มีหน่วยงานกำกับดูแลกิจการโทรคมนาคมที่เป็นอิสระ การจัดสรรและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ความโปร่งใส บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ข้ามแดนระหว่างประเทศ เป็นต้น

ภาคผนวกว่าด้วยบริการสนับสนุนการขนส่งทางอากาศ ประกอบด้วยการกำหนดนิยามของบริการที่เกี่ยวข้องภายใต้การขนส่งทางอากาศ เช่น บริการซ่อมและบำรุงรักษาอากาศยาน บริการสำรองที่นั่งด้วยระบบคอมพิวเตอร์ บริการตัวแทนจัดการส่งสินค้าทางอากาศ บริการด้านสัมภาระ และบริการผู้โดยสาร เป็นต้น

● ความตกลงฯ จะมีผลใช้บังคับภายใน ๑๘๐ วัน หลังจากการลงนามความตกลงฯ โดยประเทศสมาชิกต้องดำเนินการกระบวนการภายในประเทศให้เสร็จสิ้นเพื่อให้ความตกลงฯ มีผลใช้บังคับ และเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการภายในประเทศสำหรับการมีผลใช้บังคับของความตกลงฯ ต้องแจ้งต่อเลขาธิการอาเซียนเป็นลายลักษณ์อักษร หากมีประเทศสมาชิกที่ไม่สามารถแจ้งเสร็จสิ้นกระบวนการภายในของตนใน ๑๘๐ วัน สิทธิและพันธกรณีของประเทศสมาชิคนั้นจะเริ่มในวันที่ประเทศนั้นได้แจ้งเสร็จสิ้นกระบวนการภายในของตน

สำนักเจรจาการค้าบริการและการลงทุน
กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ
พฤษภาคม ๒๕๖๑